

Foto: Maria-Pia Cabero

Göteborgs planlösa arbete med hemlösa

GÖTEBORGS UNIVERSITET

JMG, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation

Lisa Lundgren & Maria-Pia Cabero

Examensarbete i journalistik 22,5 hp, VT10

Handledare: Ulla Sättereie

Foto: Maria-Pia Cabero

Vi ville undersöka vad Göteborg gör för att hjälpa sina hemlösa och motverka den sociala utestängingen. Hur jobbar man och varför har man valt just det arbetssättet? De senaste fem åren har arbetet med vad Göteborgs stad kallar för ”den sociala boendeverksamheten” förändrats radikalt. Bland annat har en helt ny nämnd och förvaltning skapats för att lättare kunna samordna mellan stadsdelarna.

Vi ville göra en systematisk undersökning bakåt i tiden för att se vad som blivit bättre och vad som blivit sämre. Det vi fann var en brist på kommunikation, uppföljning och framtidsplanering.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning/innehållsförteckning	sid 3
Reportage: <i>Göteborgs planlösa arbete med hemlösa</i>	sid 4
Debattartikel: <i>Göteborg försummar sina hemlösa</i>	sid 15
Att leva tillfälligt	sid 17
Metodrapport	
Inledning	sid 19
Bakgrund	sid 19
Syfte och frågeställningar	sid 20
Metod och teori	sid 20
Material och metदानvändning	sid 21
Ifall vi hade gjort om jobbet...	sid 22
Presentationsform	sid 23
Källförteckning	sid 23
Arbetsfördelning	sid 26
Målgrupp	sid 26

Göteborgs stads arbete med bostäder åt hemlösa har under 2000-talet gått igenom enorma förändringar. En dold parallell bostadsmarknad har byggts ut, där förvaring av människor som egentligen behöver rehabilitering och motivation har blivit mer regel än undantag. Det kostar miljoner skatte kronor per år och efterfrågan bara ökar.

Staden legitimerar sitt arbetsätt genom att trotsa Socialstyrelsens nationella hemlöshetsdefinitioner och får, genom en egen definition, ner siffrorna från 2620 personer till ungefär 80.

Göteborg lappar och lagar när problemen blivit akuta och missar att situationen är på väg att både förvärras och förändras. Dessutom kantas arbetet av tjänstemän som skyller på varandra, nödlösningar, motsägelser och statistik som sopas under mattan.

- **JAG HAR JOBBAT** med hemlöshetsfrågan sedan 1986 och arbetet har blivit bättre. Men det är svårt att gå in och se exakt vad som blivit så mycket bättre, jag inser ju det själv.

Det säger Per Holm, planeringsledare på den tre år gamla förvaltningen Social resursförvaltning. Den kom till för att skapa reda i en trasslig social boendeverksamhet som kostade hundratal miljoner kronor och brast i samordning. Stadens alternativa boendeverksamhet hade misslyckats med att täcka behoven för personer som inte kommit in på bostadsmarknaden. Till och med härbärgena var överfulla.

Sedan dess har en rad förändringar skett, nya organisationer har bildats, mer ansvar har återtagits från stadsdelarna till Social resursförvaltning och frågan sköts mer centralt än tidigare.

Mycket av det som tidigare kritiserats tycks också ha ordnat upp sig nu, i alla fall om man tittar på ytan. Dagens statistik över hemlösa visar på att situationen bara blir bättre och bättre. Ohälsan rasar, hushåll med skulder blir färre och färre och de förut så trångbodda härbärgena gapar nu tomma.

Tjänstemän på Göteborgs stad ger dock en annan bild av läget och berättar att statistiken inte alltid stämmer med verkligheten. Trots att det har påtalats i en av få självgranskande studier som förvaltningen gjort över boendeverksamheten, har politikerna valt att vända blicken från det faktum att statistiken har brister. I dag baseras framtidens verksamhet på siffror som handlar om "minsta antal" - långt från forskares och Socialstyrelsens siffror om antal göteborgare utan bostad.

Göteborgs stad använder ett eget sätt att räkna och menar att det finns ungefär 80 hemlösa i staden. Nationella undersökningar pekar på att

det snarare rör sig om tusentals personer. Allt handlar nämligen om definitioner.

- Det viktiga är inte antal personer, det handlar om att det finns ett behov. Sedan om det är 2 eller 2000, det bryr jag mig inte om, säger Dario Espiga (s), den närmast ansvarige politikern för frågan.

Men alla håller inte med om att detta är oviktigt. Inte minst för att det inte går att göra kostnadsanalyser på en verksamhet om man inte vet hur många personer som finns i verksamheten. Det problemet har Göteborgs stad kringgått genom att låta bli att göra sådana analyser. Det får helt enkelt kosta vad det kostar. Samtidigt har en konsekvens blivit att kostnaderna ökat, 350 miljoner skatte kronor om året har ökat till 390 miljoner på bara fyra år.

Man har också valt att, inom just den sociala boendeverksamheten, arbeta med "levande dialoger och en blick framåt" i stället för sedvanliga flerårsplaner. All form av kontinuerlig utvärdering är som bortblåst. För trots att det skapats en ny nämnd och förvaltning för sociala frågor och det jobbas på helt nya sätt är det ingen som tycks ha ställt frågan "har det blivit bättre?".

LUKAS ÄR 23 ÅR. Han ser ut som vilken kille som helst med blåjeans och sneakers. Brunt kort hår, klarblå ögon och en stadig blick.

Träffar man honom i dag skulle man aldrig kunna gissa vad han har varit med om de senaste åren. Han är amfetaminmissbrukare men har varit ren i snart tre år.

Han sitter i Gamlestan i Göteborg, i sin referenslägenhet som han fått via socialen. Väggarna är målade i gult och lägenheten var redan möblerad när han flyttade in. Där ska han i ett år framåt bevisa att han kan hålla sig ifrån drogerna, betala

Foto: David Levin

hyran och sköta städningen. Efter drygt fyra års tragglande på fem olika boendehem, ska han klara av en egen lägenhet.

– Mitt problem har aldrig varit missbruket, men det var det som fick mig in i sådana här boenden från första början.

Lukas växte upp i ett vanligt medelklassområde

i Göteborg under trygga familjeförhållanden. Men när han kom upp i tonåren började han få ångestsymptom. Han blev rastlös, var ute och stressgick på nätterna istället för att sova.

– Det kanske var någon sorts allmän mani som gav sig tillkänna då. Jag mådde inte så bra helt enkelt, säger han.

I Barn- och ungdomspsykiatrien diskuterades det om den då 15-åriga Lukas kanske var manodepressiv. Men själv såg han inte en eventuell diagnos som någon lösning på sina problem. Han fick ett sämre förhållande till den vuxna världen av föräldrar och kuratorer som inte förstod.

Då lockade i stället nya vänner och en tillflykt till sprit och droger. Lukas började knarka regelbundet när han var 18, 19 år. Han hann inte ens flytta hemifrån innan hans föräldrar kom på honom med att missbruka och kontaktade de sociala myndigheterna.

Efter en avgiftning fick han flytta till ett gruppboende i Västra Frölunda, där han tillsammans med andra missbrukare skulle arbetsträna och på sikt få flytta till en egen lägenhet, liknande den han bor i nu.

– Det var en polare som ringde och skvallrade för morsan och farsan, säger Lukas. En av de bästa grejerna med det var att jag äntligen fick en samtalskontakt som faktiskt var bra. Det hade jag

Olika boendetyper

✓ **Långtidsboende** – Ett boende för personer med långvarigt missbruk, som till viss del klarar av att bo själva men som inte är välkomna i det vanliga bostadsbeståndet. Kan även kallas kvarboende, då det inte finns något krav på att man ska flytta vidare.

✓ **Träningslägenhet** – Ett tillfälligt boende där den boende får öva på att bo själv, efter till exempel en lång vistelse på kollektiva boenden. Efter tre månader är det tänkt att man ska slussas vidare till referensboende om man klarar sig bra.

✓ **Referenslägenhet** – Betalas av socialtjänsten, ofta genom försörjningsstöd. Den boende ska hålla sig drogfri, och får boendestöd om man så vill. Under boendetiden är det tänkt att man ska visa att man kan sköta sig och på så sätt få referenser att visa upp när man senare söker vanliga bostäder. Det händer även att dessa lägenheter omvandlas till ett förstahandskontrakt.

✓ **Lågtröskelboende** – Härbärgen. Ett akutboende där man får en säng för natten och får stanna kvar under tiden ett mer permanent boende ordnas, som exempelvis behandlingshem eller långtidsboende.

Källor: Göteborgs stad, Social resursförvaltning

inte haft innan. Hon var den första som sa att det inte var mitt fel.

Idag, fyra år senare, befinner sig Lukas fortfarande i den sociala boendemiljön, men han har klättrat uppför statusstegen för bostadslösa. Han är en av uppskattningsvis 2000 personer som finns som ärenden inom det som socialtjänsten kallar för Göteborgs sekundära bostadsmarknad. Av dem är majoriteten, uppåt 80 procent, personer med missbruksproblem och psykisk ohälsa. Det är dem som ingen hyresvärd vill hyra ut till men som inom den sociala boendeverksamheten ändå får tak över huvudet.

Den bostadssfären håller just nu på att ändra karaktär – den omfattar inte längre bara missbrukare och uteliggare utan även skuldsatta familjer utan socialt skyddsnät och unga som inte kommer in på bostadsmarknaden. Motivationsenheter stängs ner på grund av brist på efterfrågan och staden erbjuder fler och fler långvariga boenden. Enkelt uttryckt växer sig boendesfären större och större som en konsekvens av hur man hanterat frågan.

UNDER HELA 1990-talet toppade Göteborg Socialstyrelsens listor över städer med flest hemlösa och år 2002 var frågan på allas läppar. Stadens alternativa boendeverksamhet, Altbo, hade inte lyckats täcka behoven för de hemlösa, delvis för att man inte visste hur många personer det rörde sig om. Boendeverksamheten befann sig i en krissituation. Miljoner slösades nu på dyra boenden, det fanns praktiskt taget ingen samordning mellan stadsdelar, planering framåt saknades och utåt kunde man inte ens komma överens om vilken modell för hemlöshetsarbete som man jobbade med.

En arbetsgrupp tillsattes därför 2003 för att lösa problemen. I den ingick både politiker och sakkunniga från olika stadsdelar, bland annat Per Holm, numera planeringsledare på Social resursförvaltning. Han hade jobbat med uppbyggnaden av Altbo ända sedan starten 1986 och ansågs vara den som kunde mest om ämnet.

– Frågorna var inte så jädra mycket annorlunda på 1980-talet. Den stora heta frågan då var nedläggningen av Västervågs camping, 20 år senare hette den campingen Meros. Samma innehåll, nytt namn men ingenting hade hänt

förutom att efterfrågan hade ökat, säger Per Holm.

Arbetsgruppen fick bland annat i uppdrag att utöka stadens 800 Altboplatser med 300 till, men dessa kom att försenas flera år eftersom framtida grannar överklagade nästan varje beslut om ny- eller ombyggnation.

UNDER TIDEN UTREDDE stadsrevisionen hur Göteborg jobbade med de sociala boendelösningarna. När rapporten presenterades 2005 blev det pinsamt uppenbart att arbetet inte fungerade som det var tänkt. Bland annat kom det fram att stora delar av pengarna gick till boenden som inte hade avtal med staden, ofta handlade det om vandrarhem och hotell som kostade flera

”Den stora heta frågan 1986 var nedläggningen av Västervågs camping. 20 år senare hette den campingen Meros.”

hundra kronor per natt. Att köpa icke upphandlat boende var inte tillåtet och det visade sig även att flera av bolagen man köpte av hade betalningsanmärkningar hos kronofogden. Detta stred ännu mer mot stadens regelverk och rapporten ifrågasatte lämpligheten i att anlita dessa företag.

Framför allt blev det tydligt hur stor bristen på samordning i organisationen var och hur mycket pengar som slösades bort.

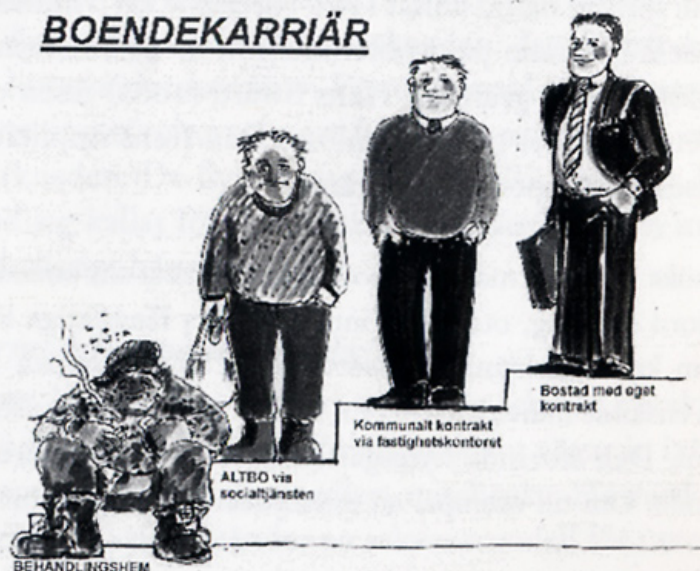
– Jag tyckte att rapporten var väldigt snäll, säger Per Holm. Det var mycket värre i verkligheten, framförallt när det kom till samordningen.

Utredningen ledde till att en central nämnd och förvaltning skapades 2007 för att samla arbetet på ett och samma ställe. Sociala resursnämnden tog i stället för stadsdelarna över ansvaret för allt från misshandlade kvinnor till funktionshindrade och social boendeverksamhet. Altbo bytte namn till Social resursförvaltning och började jobba ”målgruppsinriktat”. Nu skulle man inte blanda människor med olika problem utan alla boendeformer skulle få en tydlig profil och ta emot människor med samma behov.

Hemlöshetsfrågan hade fått mycket uppmärksamhet i lokala medier och kritik hade riktats mot stadens sätt att hantera problemen. Per Holm minns att det var påfrestande att hantera medieuppmärksamheten och på samma gång försöka driva igenom de nya förändringarna.

– Ofta fick man frågan ”hur har ni tänkt här?” av journalister, och då tänkte jag att ”det är ju ingen som har tänkt överhuvudtaget”. Men det kan man

BOENDEKARRIÄR

Figur 1. Boendekarriär.

Källa: www.boendeportalen.goteborg.se

Trots att figuren på boendetrappan tagits bort från stadens hemsida finns det i dag de som menar att boendeverksamheten fungerar som den alltid gjort, att boendetrappan lever vidare om än under nya namn.

Faksimil: Hemlöshetens politik, Cecilia Lofstrand

ju inte säga till media. Det var riktig vilda västern alltså, säger Per Holm.

Efter stadsrevisionens kritik fick stadsdelarna skarpa rekommendationer att sluta köpa upp platser från icke upphandlade boendeformer och alla företag som tillhandahöll tjänsterna fick erbjudande om att lägga anbud. De flesta upphandlades och kunde fortsätta med sin verksamhet.

Samtidigt som Social resursförvaltning skapades gick de ansvariga politikerna ut i media och sa att Göteborgs stads officiella arbetsmodell "boendetrappan" skulle skrotas för att den inte fungerade. "Det har tidigare varit mycket svängdörnsboende, nu ska man kunna bo kvar. Och bara boende löser inga problem, det kan tvärtom vara så att man stigmatiserar människor." sade kommunalrådet Dario Espiga i en artikel i Göteborg-Posten i oktober 2007.

Tanken när Altbo föddes var att personer skulle vandra uppåt i en trappa för att sedan överta ett vanligt lägenhetskontrakt. Man skulle gå in på första trappsteget som var hårbärgeliknande boenden och efter en behovsbedömning bli placerad på den nivå man ansågs passa. Därifrån skulle man sedan tränas i att bo och ett steg i taget vandra uppåt mot ett eget lägenhetskontrakt.

I verkligheten fanns ingen ordentlig genomströmning och det var lätt fastna på det trappsteg man blev placerad på från första början.

LUKAS FÖRSTA lägenhetsboende i Västra Frölunda fungerade till en början för honom.

– Sedan flyttade en polare dit så vi bodde grannar och det var väl inte sådär jättebra. Vi körde på rätt hårt.

Under tiden fick de träna på vardagliga aktiviteter som att tvätta och städa på bestämda tider. Lukas lärde sig också mycket dumt. Som hur man spränger bankomater och olika knep för att verka nykter. Alkoholmätare från Clas Ohlson och Apotekets koltabletter fanns alltid i väskan för att komma undan.

– Man blev jätligt bra på att varannan vecka städa kliniskt rent så att det såg jättefint ut när personalen kom. Sanningen är att man blev en ögontjänare,

och det var väl kanske inte tanken med träningen. Men sedan sket det sig rätt rejält också, säger han.

När det kom fram att han återigen börjat använda droger blev det avgiftning för andra gången.

Efter att ha tackat nej till att bo på ett behandlingshem i Småland fick Lukas en plats på ett av Stadsmissionens kollektivboenden i Källered. Han

Ordförklaringar

- ✓ **Symptomtolerans** – Vanligt på långtidsboenden, innebär att det inte finns något krav på drogfrihet för att få bo kvar.
  - ✓ **ADL-träning** – Träning av vardagliga aktiviteter som att diska, bädda sängen och hålla sig ren. Används för att motivera långtidsboendeklienter att försöka bli drogfria eller minska sitt missbruk. Används oftast som rehabilitering efter hjärnblödningar och liknande.
  - ✓ **Boinvent** – Ett verktyg för att inventera antal personer som "bor fel" i Göteborg. Uppdateras genom att socialsekreterare får skicka in egen statistik två gånger per år.
  - ✓ **Bolistan** – En samlingsplats där alla socialkontor kan se antal lediga rum och lägenheter på alla boenden Göteborg samarbetar med.
  - ✓ **Sekundär bostadsmarknad** – Den boendesfär man hamnar i när man inte får vanliga bostadskontrakt, till exempel för att man har skulder, har blivit vräkt och svartlistad eller helt enkelt inte kan sköta en egen lägenhet.
  - ✓ **Sociala boendelösningar** – En beteckning som ibland används för den sekundära bostadsmarknaden.
- Källor: Göteborgs stad, Fastighetskontoret, Social resursförvaltning

ville helst inte bo långt från Göteborg.

– Det blev lite konstigt för man bodde med folk som var likadana för att bli bättre själv, det var ju de människorna man skulle bort ifrån egentligen. Och när man bor så vill man ju knappast visa upp sitt boende för någon och det blir svårt att till exempel hitta vettiga tjejer. Då är det lättare att umgås med redan trasiga människor.

Vid den tiden hade hans gamla vänner börjat missbruka tyngre droger och kriminaliteten de ägnade sig åt när det var dåligt med pengar hade blivit grövre.

– Det hade liksom eskalerat så hela den biten blev mycket jobbigare, säger Lukas.

Då bestämde han sig. Han ville inte längre bli klassad som missbrukare och psyksjuk, han ville kunna leva som vanligt folk. Det följande året tillbringade han mest med att spela yatzy med sina grannar i boendets gemensamma utrymme.

– Jag har ju alltid varit mycket yngre än alla andra jag bott med så vi levde ett slags pensionärliv. Folk

var ju trevliga och så men jag hade nog mest givande samtal med personalen under dagarna. Mina gamla grannar är ju inte personer jag skulle umgås med annars.

Två år efter första avgiftningen började det ljusna för Lukas. Han klarade veckornas två urinprov och trodde att han nu, efter att ha varit redig i ett år, skulle få en träningslägenhet inom Altbo. Men det tyckte inte de sociala myndigheterna, de ville att han skulle bo ännu ett år på ett annat av Stadsmissionens boenden.

– Så då fick jag göra det i ett år till. Problemet är ju att Stadsmissionen inte har det sista steget inom trappan, man stannar liksom kvar på samma nivå, säger han.

Social Resurs har för närvarande boenden för nio olika målgrupper, här finns allt från långtidsboenden där man kan bo i flera år till härbärgen och korttidsboende. Vissa boenden har stöd och tillsyn, andra är bara tak över huvudet på obestämd tid. I dag finns det 1072 platser inom stadens boendeverksamhet och utöver dessa tillkommer runt 500 upphandlade platser från privata aktörer och frivilligorganisationer. Stadsmissionen är en av de största aktörerna och har främst kollektiva

boendelösningar där personer med samma typ av problem bor tillsammans.

I OKTOBER FÖRRA året fick Lukas flytta till lägenheten där han bor nu. Då var det en träningslägenhet, alltså en lägenhet i ett vanligt hyreshus, där han skulle bevisa att han klarade sig själv och inte behövde bo på ett kollektivt boende längre. Kraven på nykterhet och urinprov var samma som på det första boendet. Han hade då varit nykter och ren i två år. Där bodde han i tre månader innan han fick erbjudandet om att flytta in i en referenslägenhet i andra änden av staden. Han orkade inte flytta utan valde i stället att stanna kvar i den möblerade lägenheten som då blev hans referenslägenhet.

– Nu är jag nöjd och trivs ganska bra. Det enda som är lite tråkigt är färgen på väggarna, de är liksom smutsgula. Det är nästan precis samma färg de har på alla boenden, och också samma som de

har på tillnyktringsenheten. Det ger ju inte så bra minnen alltid.

I referenslägenheten är Lukas liv fortfarande ganska hårt kontrollerat, han får inte ta in alkohol och han har övertygat sin socialsekreterare om att det ska räcka med ett urinprov i veckan. Det bråkas fortfarande lite om ADL-träningen.

– Min uppfattning om vad som är rent är inte alltid samma som kontrollantens. Det får man väl ta, de säger att om en hyresvärd kom skulle man kunna få klagomål annars. Fast det skulle väl inte hända i vanliga hyreslägenheter, eller vad vet jag om det? Om jag sköter mig så kan jag nog få ett vanligt kontrakt om ungefär ett år, så det tänker jag göra.

Det viktigaste för Lukas är att inte komma tillbaka till ett kollektivboende, han skämdes över hur han bodde och ville inte ta hem kompisar. Han vet vad som skulle hända om han tar ett återfall.

– Då skulle jag åka ner på lågtröskelboende och få sitta där och spela yatzy, långt utanför stan, med gamla missbrukare igen. Det är klart att boendetrappan fortfarande finns fastän de säger att den

inte gör det. Jag går ju i den, säger han.

Det synsättet delas inte av alla.

– Boendetrappan har aldrig funnits, säger Per Holm på Social resursförvaltning. De flesta som börjar längst ner kommer aldrig att ta sig upp till vanliga bostadskontrakt. Ingen vill ha missbrukare på sin gata, de får ju mindre medborgaracceptans än pingvinerna i Slottsskogen. De som är aktiva missbrukare går snarare i sidled, ut och in ur olika boenden på ungefär samma nivå. Så har det alltid varit.

Per Holms uttalande förstärks av den senaste hemlöshetsforskningen som bedrivs av bland andra Cecilia Hansen Lofstrand på Sociologiska institutionen vid Göteborgs universitet. Hennes forskning pekar på att den förra trappmodellen nu tycks ha blivit

en hiss. I dag går folk av på ”rätt” nivå och stannar där flera år.

Det här ser man även i Social resursförvaltnings boenden, folk flyttar numera in i ett långtidsboende och stannar kvar, det finns ingen genomströmning och det som förut kallades trappsteg två blir bara

”Det är klart att boendetrappan fortfarande finns fastän de säger att den inte gör det. Jag går ju i den.”

I Högsbo industriområde ligger ett långtidsboende för personer med missbruksproblem kombinerat med psykosproblematik.

Foto: Lisa Lundgren

större. För Göteborgs stad har detta inte officiellt varit ett mål med arbetet men det är så det har blivit.

Ett problem med att Social resursförvaltning satte etiketter på sina boenden, för att underlätta placeringen, var att man nu också byggde ut verksamheten efter målgruppen. Och målgruppen bestod främst av aktivt missbrukande personer. Den gruppen har därför växt när symptomtoleranta långvariga boenden blivit fler och fler.

– Jo, så är det ju. All missbruksvård har alltid syftat på att få dig att sluta, men nu säger vi "Jaså, du vill ju knarka. Jamen då så, varsågod". Jag tycker det är ett feltänk utan dess like, säger Per Holm. Uttrycket "att jobba icke-konfrontativt" vill jag bara spy på. Det legitimerar bara att man inte gör någonting.

NÄR SOCIALSTYRELSEN inventerar hemlösa var sjätte år räknar de alla som bor mer eller mindre osäkert. Kontaktar någon sitt socialkontor för att denne har blivit av med sitt andrahandskontrakt och inte hittat något nytt boende, eller om man på något annat sätt bor ohållbart, då är man enligt Socialstyrelsen hemlös.

Samma sak gäller dem som sitter i fängelse eller på ett behandlingshem och väntar en utskrivning inom tre månader utan ha någonstans att ta vägen. De här personerna är precis lika hemlösa som de som sover i trappuppgångar och på härbärgen. Enligt Socialstyrelsen bör alla som kontaktar socialen för att få hjälp med sitt boende finnas med i statistiken.

Socialstyrelsen menar att Göteborg har 2620 hemlösa, flest i Sverige sett i relation till stadens storlek. Göteborgs stad räknar i stället bara de personer som "sover mer ute än inne" som hemlösa. Med deras egen räkning får man fram ett 80-tal personer.

Mellan dessa två definitioner ryms många människor och vem som i dagsläget tar hand om och kartlägger dem i Göteborg är oklart.

2002 antogs en handlingsplan för höjd kvalitet i stadens arbete med hemlösa. I den ställdes krav på regelbunden kartläggning och på att anpassa verksamheten efter de hemlösas egna behov. Nya typer av platser behövde utvecklas, många stadsdelsnämnder hade påtalat att flertalet som gick in i boendetrappan fastnade där utan att gå vidare och kostnaderna behövde minskas.

För att kunna kartlägga hur många personer som hade boendesociala problem utvecklades olika

verktyg. Ett av verktygen, som skulle underlätta rapporteringen, fick namnet Boinvent och fylls i två gånger om året av socialsekreterare på varje stadsdelsförvaltnings socialkontor. Det är utifrån den statistiken man bygger framtida boendeverksamhet.

BOINVENTS diagramrapporter är fulla av kurvor som pekar nedåt och minskande staplar. Fler barnfamiljer får bostad, missbruket bland hemlösa minskar och de icke upphandlade boendeformerna existerar knappt längre.

Vad man bör vara medveten om är att siffrorna handlar om människor som anses bo någonstans där de inte borde bo, exempelvis barn som bor på ett vandrarhem. En missbrukare som bor på ett långtidsboende med symptomtolerans bor precis där han anses passa bäst. Han syns därför inte i Boinvents statistik som bara visar personer som socialsekreterare anser "bor fel". Alltså kan man befinna sig i den sociala boendeverksamheten utan att synas, eftersom statistiken mäter efter "bo rätt" eller "bo fel"-definitioner.

Men inte ens siffrorna i Boinvent stämmer. Mot slutet av 2007 gjorde Social resursförvaltning tillsammans med Fastighetskontoret en studie, den enda av sitt slag hittills, där de försökte kartlägga hur verkligheten såg ut. Den visade att det i hela Askim bara fanns en person som bodde på ett boende utan avtal med kommunen. Men verkligheten var en annan.

– På Meros camping i Askim bodde 72 personer, men i Boinvent stod det bara 1, det som alla svor på var exakt, säger Per Holm.

Trots insikten om de felaktiga siffrorna ändrades ingenting i hur man räknar hemlösa och man behöll siffran ett i kartläggningen. Per Holm är kritisk till hur man nöjt sig med det.

– Vi bygger vår verksamhet på de här siffrorna, och de stämmer inte alls med verkligheten, i alla fall stämde de inte då. Det är klart att jobbar man med en verksamhet som man kan få på fingrarna för så kanske man inte är så benägen att visa att man ligger högst på icke-upphandlade boenden. Så det är jättesvårt att veta hur det egentligen ser ut.

Birgitta Branegård som är projektledare på Fastighetskontoret var en av dem som utvecklade Boinvent för sju år sedan. Hon var dessutom med och gjorde studien 2007 och medger att det bodde många fler än en person på campingen vid den tiden.

- Det kan ha varit folk från andra kommuner också, det är svårt att veta, säger hon.

Däremot håller hon med om att verktyget har sina brister.

- Det ska man ha klart för sig att rapporteringen vi har inte är någon sanning. Men det är det bästa vi har. Innan Boinvent så fanns det ingen statistik alls, säger hon.

TRENDEN ÄR alltså att boenden där man stannar kvar i flera år blir vanligare och vanligare och att människor fastnar i den sekundära boendemarknadens utanförskap. Men den som vill få svart på vitt vilken typ av hemlöshet som ökar och vad den här verksamheten kostar får problem. Det finns nämligen ingen som helst sammanställning bakåt.

Finns det några siffror på vilken typ av hemlöshet som ökar så borde dessa gå att få tag på via Placeringskansliet, som letar fram lämpliga boenden åt socialkontoren.

Men Placeringskansliet hänvisar till Stadskansliet. Där är Ingvar Jansson samordnare på enheten för välfärd och utbildning. Han är den som samlar in kostnadsstatistik från stadsdelarna. Han menar att Sociala resursförvaltningen kan ha vissa siffror, men att det framförallt är stadsdelarna man måste vända sig till, en efter en.

Göteborg har 21 stadsdelsnämnder. Inte ens där är alla överens om var uppgifterna finns. Biskopsgården hänvisar till en socialsekreterare, i Bergsjön kopplar växeln till ekonomichefen och i Kortedala tipsar en presskontakt om att ett välformulerat mail till en förvaltningsbrevlåda alltid hittar rätt person.

Per Holm på Social resursförvaltning menar att de själva inte har några siffror som inte finns hos Ingvar Jansson på Stadskansliet eller på Fastighetskontoret. Vill man ha detaljerad information finns den ute hos stadsdelarna.

Efter en vecka kommer ett mail från Ingvar Jansson. Han har blivit kontaktad av flera stadsdelsnämnder eftersom det är han som har siffrorna. Det han har är en totalsumma som visar att nettokostnader för de sociala boendelösningarna har ökat från 354 miljoner kronor till 393 miljoner kronor på fyra år.

Främst är det fyra stadsdelar som ligger bakom ökningen. Lärjedalen, Kortedala, Bergsjön och Linnéstaden. Närmre än så går det inte att gå, enligt

honom.

Om den här siffran är hög eller inte är svårt att svara på, eftersom det som finns att jämföra med bakåt handlar om den gamla organisationen och kostnader för verksamheter som i dag inte finns. Tydligt är dock att målet i handlingsplanen från 2002 om att minska kostnaderna för de sociala boendelösningarna inte har uppnåtts.

DET GÅR ALLTSÅ inte att se vad som ökat kostnaden. En förklaring skulle kunna vara att någon av de dyrare formerna av boende har växt. Kan det säkerställas kan det vara svaret på kostnadsökningen.

Fastighetskontoret ska, enligt Per Holm, ha äldre statistik på detta, eftersom Sociala resursförvaltningen bara har funnits i drygt två år och det är för kort tid för att kunna se några verkliga förändringar.

- Det finns inget skrivet om det här kan jag säga, det är nästan omöjligt att få fram, säger Per Holm. Trenden vi kan se är en ökning på långsiktigt boende, men man måste egentligen prata med dem som varit med om detta och kan det.

Han hänvisar tillbaka till Birgitta Branegård på Fastighetskontoret, som förutom Boinvent också var med och utvecklade verktyget Bolistan. Det är en lista på lediga platser som kontinuerligt uppdateras. Den finns för att socialsekreterare ska slippa ringa runt till boenden själva och fråga om lediga rum.

- Bolistan är ett levande dokument som inte sparas över tid, säger Birgitta Branegård, och menar att den här frågan inte har något svar. Har ni pratat med Per Holm på Social resurs?

Den information som Fastighetskontoret har handlar bara om nuläget och den som kan svara på hur förändringar har sett ut är enligt henne Per Holm.

Någon måste åtminstone veta om de hemlösa ökar eller minskar i antal. Lutz Ewert, planeringsledare på Stadskansliet, arbetar med statistik över Göteborgs stad.

- Jag vet att det är svårt, för jag har själv letat efter de siffrorna tidigare, säger Lutz Ewert. Det var hopplöst, det är för svårt att räkna dem.

Han tipsar om Marianne Bernhardt som tidigare jobbade med frågan på Stadskansliet, eller om att vända sig till Social resursförvaltning.

- Jag skulle börja med Birgitta Branegård, säger

"Det ska man ha klart för sig att rapporteringen vi har inte är någon sanning. Men det är det bästa vi har."

Marianne Bernhardt. De senaste siffrorna är Socialstyrelsens från 2005, vi har inga egna.

Tillbaka till Sociala resursförvaltningen. Enhetschefen på verksamhetsgemensamma enheten, som sorterar under Social resursförvaltning, heter Carl-Olof Emanuelsson.

– Man kan naturligtvis räkna på olika sätt, säger han, men om man utgår ifrån antal ärenden hos socialtjänsten i Göteborg så rör det sig om runt 2000 personer. Men allting handlar ju om definitioner. Socialtjänsten har inte något träffsäkert sätt att räkna.

Bakåt i tiden finns det ingen jämförelse eftersom förvaltningen där Carl-Olof Emanuelsson sitter bara har funnits i drygt två år. Bristen på samordning är häpnadsväckande. Tiden före Sociala resursförvaltningen är som ett vakuum, ingen förde några register och gjordes det så var det ute i stadsdelarna. Det som finns sedan tiden innan går inte att jämföra med dagens register, så några slutsatser eller resultat går inte att se.

HUR ANTAL OCH TYPER av platser har förändrats är också det en omöjlighet att ta reda på. Det är nya organisationer, nya upphandlingar, nya definitioner som hela tiden sätter stopp för en jämförelse över tid. Så hur vet Göteborgs stad att de jobbar på rätt sätt när det är så gott som omöjligt att utvärdera arbetet?

Personen som kan svara på det är kommunalrådet Dario Espiga. Han är ordförande för Sociala resursnämnden och ytterst ansvarig för hur hemlöshetsproblematiken ser ut i dag. Han medger att verksamheten är långt ifrån felfri.

– Det är jättesvårt. De första åren med Social resurs har gått åt till att lära känna verksamheten. Det har inte varit lätt, alla hade olika sätt att jobba när vi började. Men jag har begärt en analys för kommande behov av platser nu, vi politiker måste ju veta och då räcker det inte med Boinvent.

Boinvent har funnits i sju år. Hur kan det ha tagit så lång tid att inse att det inte räcker till?

– Det vet jag inte, jag hade inte ansvaret tidigare. Glöm inte att Social Resurs bara är tre år gammal.

Tycker du att tre år är en rimlig tid för att fortfarande vara i startfasen med Sociala resursförvaltningen?

– Ja, det var 80 verksamheter man skulle få ihop till en, alla hade olika kulturer och arbets sätt. Det har tagit jättelång tid att få genomslag i hela organisationen, men jag tror att det börjar ge resultat. Nu börjar vi få grepp om saker och ting.

Dario Espiga menar att det kommer att vara lättare nu, med ansvaret för hela stadens boendeverksamheter på ett och samma ställe. Han har haft möten med frivilligorganisationer och säger att det är viktigt att låta alla aktörer vara med och komma med förslag på lösningar. Han vill jobba långsiktigt och säger att han hoppas se en förbättring om åtminstone två-tre år.

Kommer det att finnas statistik och uppföljningar om till exempel fem år, där man kan se hur arbetet går?

– Det hoppas jag.

Är inte fem år en väldigt lång tid när man inte har någonstans att bo?

– Jo, det är det. Men vi som politiker kan bara försöka identifiera kommande behov och avsätta resurser, vi kan aldrig garantera någons lycka. Det valet får man göra själv.

Några analyser för hur mycket arbetet med hemlösa kommer att kosta har Dario Espiga aldrig sett och han menar att det inte går att göra några på den information som nu finns.

– Jag kan inte gå till kommunstyrelsen och begära en tomt att bygga på när jag inte vet hur mycket vi behöver bygga. Jag måste ha en analys först, och det har jag begärt. Det måste vi ha nu.

Men när den analysen blir färdig är det ingen

Foto: Maria-Pia Cabero

som vet. Uppdraget har gått till Malin Östling som är den nya verksamhetschefen, men hon har bara jobbat en månad och säger att hon inte har hunnit få grepp om läget ännu.

Förutom analysen saknas också planer för framtiden.

Hittills finns alltså inga utvärderingar, hur vet du då att ni jobbar bättre nu än innan?

– Jag tror att det numera finns en känsla hos alla aktörer att vi jobbar tillsammans, vi är inte längre ensamma om det här. Det tror jag är största vinsten med skapandet av Social Resurs. Nu måste vi se framåt.

Dario Espiga framhåller konsekvent att Social resursförvaltning automatiskt kommer att leda till bättre samordning när man nu jobbar mer centralt.

Varför det tidigare har saknats all form av överblick kan han inte svara på eftersom han inte hade ansvaret då.

UTE I STADSDELARNA växer nya problem fram. Den stora gruppen som behöver hjälp med sitt boende förändras.

Nu handlar det inte längre om den traditionella missbrukaren utan på många socialkontor syns det hur fler och fler familjer med många barn har problem att slå sig in på bostadsmarknaden.

Antalet stora lägenheter räcker inte till och många saknar personliga kontaktnät. Samtidigt som det finns lediga rum på familjeenheter får familjer inte bo där, eftersom de inte passar in i någon av målgrupperna som Social resursförvaltning vänder sig till. Det krävs "psykosocial problematik" för att få hjälp med sitt boende och ingen ska behöva hamna inom den sekundära boendeverksamheten i onödan.

Vad som händer med de här personerna kan ingen svara på. De förs aldrig in i någon statistik eftersom de inte hör till målgruppen. Vid vissa tillfällen har det hänt att de fått bo på vandrarhem och hotell på stadens bekostnad, men efter de vistelserna försvinner de återigen från Boinvents listor.

Får detta fortgå finns en överhängande risk att boendeverksamheten kommer att befinna sig i en liknande situation som den för fem år sedan.

Göteborgs bostadspolitik tillsammans med de hårdare kraven på marknaden och den stora bristen på lägenheter i allmännyttan kan ses som orsaken till att målgrupperna förändras. Återigen kommer svårigheten att överblicka situationen tillbaka.

Hur ska man lösa de nya problemen om man fortfarande inte ens kan kartlägga hur många personer det handlar om?

Dario Espiga menar att det inte är så noga att veta exakt hur många hemlösa som finns.

– Siffror är inte viktigt, det handlar om människor, säger han. Jag skiter i definitioner, det är bara akademiska termer.

Men samtidigt som Dario Espiga menar att definitioner inte är viktiga säger han att han medveten om att de krävs för att kunna kartlägga behovet.

Han tror att det viktigaste inför framtiden är att se till att inte skapa nya grupper som faller ner i den sekundära bostadsmarknaden. Att bekämpa utanförskap för nyanlända flyktingar är ett sätt att göra detta på.

– Jag är inte så naiv att jag tror att vi någonsin får ett narkotikafritt samhälle. Då är det viktigare att få in folk i gemenskapen, de som kommer från förtryckarstater, så att de inte hamnar utanför samhället. Vår verksamhet kommer förmodligen att kosta ännu mer än den gör idag innan vi är helt klara. Nya organisationer kostar alltid mer initialt, säger han.

Som tidigare nämns går det inte att se exakt vad som stått för kostnadsökningen. Det man däremot

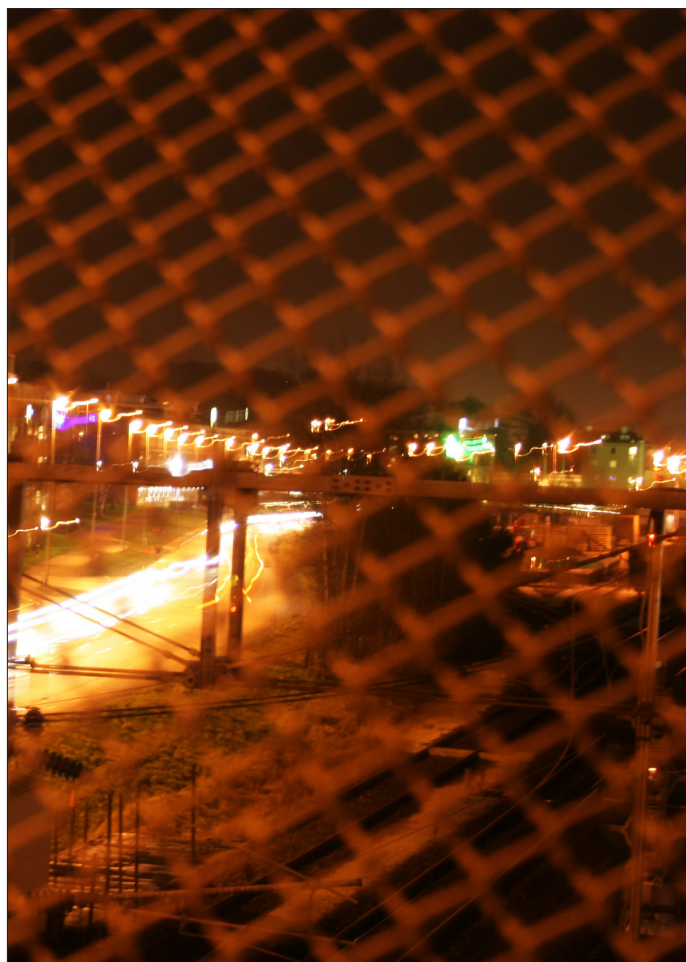

Foto: Maria-Pia Cabero

kan konstatera är att motivationsenheter som kostar 950 kronor per dygn har lagts ner medan långtidsboenden med drogtolerans som kostar allt ifrån 300 till 1100 kronor per dygn har ökat.

– Den boendetypen är mycket billigare. Det går snabbare att få tillfälliga byggnadslov för det mesta. Vi köper de här barackerna, planterar dem där och sen så har vi dem där.

Men driftskostnaderna är högre och dessutom krävs det dygnetrunt-bevakning på dessa typer av boenden. Och på lång sikt kan dygnskostnaderna komma att ticka iväg.

Stadens tidigare hemlöshetsarbete är kantat av liknande kortsiktiga eller retroaktiva lösningar. Dario Espiga menar dock att det nu ska bli ändring på det. Han vill se mer effektforskning och säger att Sociala resursnämnden sedan två år tillbaka har en halvtidsforskar-tjänst från universitetet knuten till sig.

– De tittar på vilka sätt de kan hjälpa oss och göra analyser. Jag har velat ha mer forskning i två år, säger Dario Espiga.

Men ännu syns inga tydliga spår av forskningen i arbetet med den sekundära bostadsmarknaden.

I 2002 års stadsbudget fick Stadskansliet och Fastighetsnämnden i uppdrag att "ta fram underlag som tydliggör behoven för bostäder för människor som inte själva kan ordna bostad". Det här arbetet är ännu, efter åtta år, inte klart.

Per Holm menar att frågan alltid har varit tungrodd.

– Det beror på hur hela det svenska systemet fungerar. Nyligen var jag på en europeisk hemlöshetskonferens och där fanns det en man från Paris som själv kunde berätta hur det ser ut i hela landet, för där sköts hemlöshetsfrågan centralt. Vi kan ju för fan inte ens säga hur det ser ut i Göteborg.

OM ALLT GÅR SOM planerat blir Lukas aktuell för den reguljära bostadsmarknaden om något år. Då får han leta lägenhet på Boplats.

Han är övertygad om att han kommer att klara av

att vara ren i framtiden.

– Det blir inga problem. Nykterheten pallar jag nog också, speciellt om jag får ett jobb. Det är så jobbigt och tråkigt att jobba bakfull, säger han.

Lukas pluggar upp sina betyg på folkhögskola och förhoppningsvis blir han antagen till universitetet i höst. Han funderar på att bli fritidsledare. Det gäller bara att våga umgås i nya kretsar, hitta nya sammanhang.

– Det svåra är ju att känna att man hör hemma hos de så kallade normala människorna nu, att hitta sin identitet. De vettiga personerna jag kände har jag tappat bort för längesen, men de andra har jag ju alltid kvar. Jag vill inte fucka upp igen, det blir bara jobbigt för mig i längden. Och för familjen såklart.

Lukas har haft tur. För flera av hans vänner har det gått betydligt sämre, vissa lever inte längre.

Genom sin resa i den sociala boendemiljön har han trots allt fått motivationen till att ändra sin livsstil.

– Man vill ju inte bo mer på sådana boenden och inte heller ha kontakt med socialen hela livet. Men jag tror att det kanske hade gått att lösa på något annat sätt, faktiskt. Kanske om man hade fått en egen lägenhet direkt och mer jobbat med att stärka självkänslan. För det är ju oftast det som är det stora problemet, att man mår dåligt. Inte att man inte kan bo.

Maria-Pia Cabero & Lisa Lundgren

Lukas namn är fingerat.

GÖTEBORG FÖRSUMMAR SINA HEMLÖSA

Företrädare för Göteborgs sociala boendeverksamhet har länge framhållit hur framgångsrikt staden hanterat problemen runt hemlöshet.

Men ett påstående blir inte mer sant för att det upprepas gång på gång. Göteborgs unika sätt att jobba med frågan är framför allt unikt krångligt.

Snart är det tre år sedan Sociala resursnämnden skapades för att samordna och centralisera arbetet med bland annat hemlöshet. Sedan dess har man jobbat hårt för att komma tillrätta med bristen på kommunikation som funnits mellan stadsdelarna och stadshuset.

Men har det verkligen blivit bättre? Och varför har det tagit sådan tid?

Dålig samordning

Vårtexamensarbetejournalistik, där vi har granskat hemlöshetsarbetet i Göteborg, svarar på en del frågor men väcker också nya.

Om samordningen har förbättrats är det endast marginellt och bristen på statistik och utvärderingar är häpnadsväckande.

Siffror på hemlöshet och kostnader för de sociala boendelösningarna finns, ute i stadsdelarna, men för att kunna jämföra dem måste de sammanställas och det har ingen hittills gjort. Det visar tydligt hur litet intresset är för att göra uppföljningar på det egna arbetet.

Ökande kostnader

Boendeverksamheten ökar i kostnad, med flera miljoner varje år. Ändå saknas kostnadsanalyser och arbetsmodeller i teorin för att se vilket arbetssätt som hade varit mest kostnadseffektivt.

Vilken annan icke-kommunal

miljonverksamhet hade kunnat få jobba så? Det kanske är dags att ta in någon från näringslivet för att få lite styrning.

Någon modell för att lösa hemlöshetsfrågan saknas i Göteborg, man jobbar fortfarande lite olika i olika stadsdelar. Och trots att boendetrappan är skrotad lever den kvar i mångas arbetssätt.

Varför finns så lite forskning implementerad i hur man jobbar med sociala boendeverksamheter när det finns ju en mängd olika forskningsmodeller? Att det finns så lite input från forskningen i praktiken är högst anmärkningsvärt då det handlar om en verksamhet som kostar hundratals miljoner skattekonor om året.

Statistiken ljuger

Kommunfullmäktige antog 2002 en handlingsplan för höjd kvalitet i hemlöshetsarbetet.

Då genomfördes en rad förändringar, bland annat skapades instrument för att kartlägga hemlöshet och för att underlätta placeringar stadsdelar emellan.

Men rapporteringen stämmer inte. När Social resursförvaltning gjorde ett nedslag för två år sedan för att se hur det såg ut i verkligheten stod det att det fanns en person boendes i en otillåten form i Askim. Egentligen fanns där 72 personer. Men åt detta har ingenting gjorts.

På dessa siffror grundas framtida verksamhet. Varför nöja sig med statistik man vet inte är sann?

Tomma ord

2005 gjorde Stadsrevisionen en granskning av den sociala boendeverksamheten i Göteborg och kom fram till att det fortfarande fanns stora brister i arbetet. Samordning saknades, staden

slösade miljoner på otillåtna boendelösningar som vandrarhem och hotell utan avtal med staden, och boendetrappan tycktes inte fungera utan motverkade snarare sitt syfte.

Stadsdelarna fick skarpa rekommendationer att sluta köpa icke-upphandlade platser. Dessa köp har minskat men än i dag kvarstår rekommendationerna i flera stadsdelars revisionsredogörelser eftersom det fortfarande sker. Att köpa dessa boendeplatser strider mot stadens egen policy, varför lyckas Göteborg inte få ett slut på detta?

Snart står Göteborg i samma situation igen som under 2005. Eftersom målgruppen bostadslösa är på väg att förändras riskerar icke-upphandlade boenden att användas igen. Kommer ett nytt Meros behövas när Social resursförvaltning misslyckas med att täcka behovet av tak över huvudet?

Dario Espiga sa redan 2007 i en artikel i Göteborgs-Posten att det viktiga är att folk inte fastnar i den här boendesituationen, utan att det måste finnas boenden som är värdiga.

Vad är det som är värdigt med att bo i en barack i ett industriområde långt ifrån all ära och redlighet? Den typen av boende är ett av de mer permanenta av de många alternativ som staden erbjuder.

Det handlar om bostadspolitik

För att kunna lösa problemet bör man se detta som ett problem med många delar och sluta behandla hemlöshetsfrågan som något som går att lösa enskilt. För det handlar om mer.

Det handlar om bostadspolitik, man måste bygga mer bostäder för att folk inte ska hamna utanför.

Dagens hårda bostadsmarknadsklimat stänger ute de svaga, de som saknar socialt skyddsnät och lämnar dessa människor i händerna på privata aktörer där staden inte kan garantera kvaliteten och saknar insyn.

Göteborg behöver en riktig bostadskö, kanske med förtur för de som behöver det mest. Eller en allmännytta som tar ett större socialt ansvar.

Kanske är det dags att se på hjälpsökande människor ur ett annat perspektiv och ge fler något slags självbestämmande istället för att bygga arbetet på be-

straffning och belöning.

Det handlar även om missbruksvård. Vi måste veta att vi jobbar på rätt sätt. Drogtolerans och kvarboende kan diskuteras, men vi måste veta att vi diskuterar det med tillräckligt på fötterna.

Runt detta finns massor av forskning, det finns modeller och andra städer att studera och dra lärdom av. Några av landets ledande hemlöshetsforskare sitter ju faktiskt vid Göteborgs Universitet – använd dessa.

Dölj inte misslyckanden i svårtydd statistik, utan medge att det

finns felaktigheter. Först då kan man börja diskutera vad som behövs göras och planera framåt. Utan riktigt underlag går inte detta, det säger sig självt.

2010 är europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning. Vilket år skulle passa bättre än detta för att ta itu med den här frågan, på allvar?

Lisa Lundgren
Maria-Pia Cabero
JMG, Göteborgs universitet

Att leva tillfälligt

Vid partihallarna nära Olskroken ligger Tillfället. Åttavåningshuset är grått och ligger inklämt mellan järnvägsspår och lagerlokaler mitt i industriområdet. Här har Uppsökarenheten sin basstation, de som jobbar med dem som enligt Göteborgs stads definition är hemlösa på riktigt.

För att de anställda ska kunna ta sig till och från jobbet på ett smidigt sätt har Västtrafik lagt om en busslinje som numera passerar huset, innan den fanns ingenting.

När huset byggdes var det som hotell men satsningen misslyckades, staden utvecklades aldrig åt rätt håll. Redan innan hotellet var färdigbyggt stod det klart att det skulle komma att ligga avsidet och isolerat från stadens puls och alla turister. Den forna receptionen hyser nu en väktare dygnet runt. Vakten välkomnar oss, ringer upp till femte våningen och släpper in oss i hissen som kräver passerkort.

På femte våningen tar fältassistenterna Sofia Johansson och Janne Öh emot, sitter med gör också psykologstudenten och sommarvikarien Daniel Megitt, det är hans andra dag på jobbet.

– Vill ni ha lite kaffe?, undrar Sofia.

Kaffet hålls upp och vi sätter oss i soffan i köket.

På den här våningen är det tomt på dagarna men rummen kommer att fyllas senare under natten. Snart ska fältassistenterna förbereda sig för att åka ut för kvällen, de pratar med dagspersonalen och fixar fika att ta med sig i den röda skåpbilen.

– Ofta handlar det bara om att åka runt i staden och säga hej till alla som sover utomhus. Kanske får vi bjuda på en fika eller bara kolla om de behöver hjälp. Och erbjuda övernattnings här så klart, berättar Sofia.

Alla husets våningar ser likadana ut, en korridor löper runt hela våningen. Hela vägen runt finns mörkblå dörrar som alla döljer var sitt litet rum.

Vi får en rundtur och hotellkänslan är lite mera närvarande, även om det känns som att resa bakåt i tiden. Väggarna är blåmålade, inne i de små rummen finns en smal säng, ett litet bord och två stolar. Så händer plötsligt något. Sofia och Janne rusar iväg mot hissen.

– Du stannar Daniel, ropar Sofia i farten, innan vi ens märker att det är ett larm som går. Ovanför dörren lyser en röd lampa och Daniel visar sin personsökare vid skärpet.

– Det har hänt något på våning tre, om en situation uppstår i huset så går larmet. Då rusar alla i personalen dit. Men det här är första gången för mig, säger han lite nervöst.

De andra våningarna i huset är bebodda hela tiden, ungefär 70 personer ryms här.

Våningarna är stängda helt för alla utom personal och boende och ibland uppstår farliga situationer eftersom de boende mer eller mindre är aktiva missbrukare och många också lider av psykisk ohälsa. Efter två minuter kommer Sofia och Janne tillbaka. Falskt larm. Mer får vi inte veta.

Tanken med Uppsökarenheten, som är en del av Social resursförvaltning, är att få in de värst utsatta i systemet. Teamet består av fyra uppsökare men man jobbar alltid två och två.

Ett vanligt pass börjar vid femsnåret och vid ett är kvällen över för uppsökarnas del.

Vissa ställen åker de alltid ut till; Nils Ericson terminalen, Nordstan och Brunnsparken. Men det blir även turer till trappuppgångar och tält längre ut från staden. Det handlar om att se till uteliggarna mår bra, prata lite med dem, kanske röka en cigarett.

– Det handlar mycket om relationsskapande. Det är ju inte alla som vill ha hjälp. Så man går på känsla, säger Janne, utbildad fritidspedagog och terapeut.

Kollegan Sofia Johansson, som jobbat med missbrukare i över sju år, håller med.

– Ja, man får vara väldigt försiktigt när man närmar sig för det kan bli så fel, det är ju deras hem vi klampar in i, säger hon.

Stöter de på en för dem okänd hemlös så registreras denne och kan få hjälp med myndighetskontakt.

– om han eller hon vill. Om det känns aktuellt erbjuds skjuts till sjukhus. Och alltid en varm säng för natten på Tillfället.

– Det är viktigt att vi inte kommer med krav, det är väldigt skönt. Vi får erbjuda saker istället för att gränssätta människor, säger Janne.

Men oftast är det samma personer som tidvis sover på våning fem och ibland under längre perioder på en mer stängd våning. Sedan kanske de försvinner ett tag, för att någon månad senare dyka upp i huset igen. Det är sällan folk flyttar från Tillfället till ett ”vanligt” boende.

– Det man kan sakna är solskenshistorier. Man får ju vara glad för de små stegen, om någon dyker upp till ett möte eller bara tackar ja till en fika. Om man sitter och hoppas att någon ska få ett förstahandskontrakt blir man ju jävligt besviken, säger Sofia, och fortsätter:

– Men det är verkligen ett fantastiskt jobb vi har. Vi får träffa jättespännande människor i en helt annan värld. Och vi får jättemycket tillbaka.

Det är svårt att avgöra hur Göteborgs hemlöshetsarbete står sig mot andra städers. Stockholm har hittills jobbat mer med härbärgestanken medan Göteborgs stad ett tag använt, men sedan skrotat, boendetrappan som modell. Men i det uppsökande arbetet är det ganska likt städerna emellan, berättar fältassistenter.

Förra hösten kom dock ett bakslag. I spåren av den ekonomiska krisen fick alla stadens nämnder hårda sparkkrav. Hela 32 miljoner kronor skulle sparas in på sociala resurser och Uppsökarenheten som då bestod av sex fältassistenter reducerades till dagens fyra.

– Det har verkligen märkts av, säger Janne. Framför allt för att vi inte kan gå ut på dagen eller om morgnarna längre. Nu hinner vi bara med det mest akuta.

Stadens uppsökare tycker, vilket kanske ligger i sakens natur, att det behövs mer resurser till uppsökarkarverksamheten. Men inte bara för att det gäller deras arbetsplats, utan för att arbetet har visat sig ge resultat.

– Våra kollegor som jobbat med det här i några år är helt övertygade om att situationen har blivit bättre. Antalet uteliggare har minskat. Så tak över huvudet har de i alla fall nu, men sedan är det svårt att gå vidare, säger Sofia.

Iskrivande stund pågår ett nationellt hemlöshetsprojekt där man försöker lansera en hemlöshetsmodell kallad housing first. Utomlands har modellen fått stort genomslag och i Göteborg har man nu börjat diskutera om den går att applicera på staden.

Housing first går ut på att först erbjuda ett vanligt boende i ett vanligt bostadsområde för att bryta utanförskapet och sedan göra det lättare för den bostadslöse att ta itu med andra eventuella problem. Tanken är helt enkelt att det är lättare att lösa sin situation om man har någonstans att bo – mer permanent.

– Med housing first har man kommit till insikten att man inte kan kategorisera hemlösheten, och det är ju det vi gjort under så många år. Så jag tror nog att den nya modellen skulle kunna fungera i Göteborg, säger Sofia.

Janne är lite mer tveksam.

– Teorin är väl bra, men var skulle man göra det och vad händer sedan? Det är kanske inte lämpligt med den gruppen människor, alla kan inte bo överallt, säger Janne.

Så långt går det att diskutera framtida lösningar, sedan hamnar man i något slags moment 22 – både i köket på Tillfället och i hemlöshetsdebatten. Samma retorik går nämligen igen hos kommunala politiker och nya grannar. För trots att många tycker att bostadslösheten är ett viktigt problem är det få som vill att hemlösa personer ska flytta in på just deras gata.

– Vi kan ju ibland tycka att ”vem bryr sig om vi bygger där”, men det kommer långa listor på protester. Till och med här har folk klagat och vi ligger ju undangömda, säger Sofia.

Nu har klockan hunnit bli sex och fältassistenter ska bege sig ut i natten. De packar ihop sina väskor och följer oss till hissarna. När den ena stannar på femte våningen står redan en man där inne.

– Åk vidare du, säger Sofia till honom och skickar iväg oss i den andra hissen.

Maria-Pia Cabero & Lisa Lundgren

METODRAPPORT: Göteborgs planlösa arbete med hemlösa

Inledning

Göteborgs sociala boendeverksamhet (boendehem som erbjuds hemlösa, missbrukare, personer med psykisk ohälsa m.m.) är en verksamhet som kostar hundratals miljoner skatte kronor om året och som stundtals fått hård kritik internt i staden och från utomstående aktörer de senaste åren. Ändå tycks den lokala pressen ha missat att granska stadens arbete med hemlösa och ifrågasätta politiska beslut och underlaget till dessa. Vi ville därför ta reda på hur Göteborgs stad har jobbat med hemlöshetsfrågan över tid och varför de valt just det arbetssättet.

I år är det europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning. Därför passar det bra i tiden att belysa den frågan också ur ett lokalt perspektiv. Eftersom socialt utsatta personer redan har en så pass svag ställning och röst i samhället ansåg vi det motiverat att belysa dessa människors situation. Det här examensarbetet är intressant därför att det finns få som täcker det här området i journalistiken annat än genom att slå ner på enskilda fenomen, personer eller företag som har misskött sig eller skott sig på något sätt. Vi ville med vårt examensarbete fylla hålet mellan GP och Faktums olika synvinklar och lyfta upp frågan i ett större perspektiv.

Vårt journalistiska bidrag blir att belysa det faktum att flera av de grundläggande siffror och frågor vi ställt till tjänstemän i boendeverksamheten inte tycks ha efterfrågats tidigare av journalister. Om ingen har granskat hemlöshetsfrågan på denna nivå finns det anledning att ifrågasätta hur de seriösa, granskande journalisterna i Göteborg har bevakat frågan.

Bakgrund

Hemlöshetsfrågan och hur staden valt att jobba med den har debatterats häftigt i omgångar i lokala medier. Men det har ofta varit på ytan och det mesta gäller frågor som var aktuella runt år 2004. Bland annat blossade en het debatt upp på Göteborgs-Postens ledarsidor och debattsektionen mellan å ena sidan Faktum och frivilligorganisationer och å andra sidan Göteborgs politiker och företrädare för den dåvarande boendeverksamheten Altbo. Där figurerade rubriker som "Har ni gett upp", "Vi har inte gett upp", "Tomt prat om hemlösa" och "Så förolämpas de hemlösa".

De följande åren kom det även upp, i lokala och nationella medier, reportage som behandlade frågan om huruvida man kan använda hotell och vandrarhem som en tillfällig lösning för att ge utsatta personer tak över huvudet. Runt den problematiken finns i dag en tämligen stor journalistisk dokumentation.

Jobb som är värda att nämna och som tar upp situationen i Göteborg är Uppdrag granskning's inslag "Ett ovärdigt boende", som sändes i slutet av 2008. Det handlar om Meros camping och om socialjourens uppdrag att hitta bostäder till behovande. Ett annat jobb är "De trängs på 20 kvm", ett reportage i Göteborgs-Posten i början av 2009, som handlar om en kvinna och hennes sex barn som måste bo tillsammans i ett litet rum på ett vandrarhem eftersom de är för många för att få hyra en trerumslägenhet. Så sent som i februari i år publicerades ett reportage i tidningen ETC, "Ett helvete", om en annan kvinna som bor tillsammans med sin autistiske son på ett vandrarhem i centrala Göteborg. Den behandlar den enskilda frågan om ifall hennes son bör vistas där men artikeln tar aldrig ett helhetsgrepp om hemlöshetsfrågan.

I slutet av förra året sändes också flera inslag från Uppdrag granskning om barn på jourhotell i Hudinge, där belyses dock endast situationen i Stockholm.

Det finns dock inte, vad vi har funnit, någon större granskning som tar upp Göteborgs stads arbete med hemlöshetsproblematiken över tid och inte heller någon granskning som belyst tjänstemännens situation i olika led. Det har helt enkelt saknats en historisk överblick för de senaste tio åren, och på de åren har det hunnit hända mycket, inte minst har det bildats en nämnd för sociala frågor.

Vi tog avstamp i en revisionsrapport från stadsrevisionen år 2005 som påtalade brister i stadens ar-

bete med de sociala boendelösningarna. Det vi då tyckte var viktigt var icke-upphandlade boendeformer såsom vandrarhem och hotell som kostade mycket och var en olämplig miljö för till exempel barn. Vi visste redan i det stadiet att dessa fortfarande fanns, men inte i vilken utsträckning. Dessutom var det svårt att få insyn och tillträde till sådana boenden. Därför valde vi att vända blicken mot Göteborgs stad och hur man där ser på sitt hemlöshetsarbete.

Först hamnade vi i upphandlingsträsket och undrade om vi skulle undersöka om man bör upphandla sociala tjänster överhuvudtaget. Vi fick akta oss för att inte hamna i moraldiskussion om vad som är bäst eller inte när det gäller hur en stad bör jobba mot hemlöshet utan verkligen hitta ostridbara punkter som pekar på att man kan förbättra arbetet. Dessutom var det viktigt att undvika att hamna i ett ideologiskt ställningstagande.

Syfte och frågeställningar

Syfte:

Att granska hur Göteborgs stad har arbetat med hemlöshetsfrågan de senaste fem åren.

Frågeställningar:

Vad har Göteborgs stad haft för strategi för att lösa problemet med hemlöshet?

Vad baseras denna strategi på?

Hur har Göteborgs stad utvärderat sitt arbete med den sociala boendeverksamheten?

Har kostnaderna för de sociala boendelösningarna minskat eller ökat? Varför?

Hur har typerna av boendeformer förändrats? Vad innebär det i förlängningen?

Har antalet hemlösa minskat eller ökat?

Metod och teori

Eftersom vårt ämne inte lämpade sig för någon klassisk teoretisk undersökning fick vi jobba på att hitta en systematik i vår journalistiska granskning, vad var det som skulle skilja detta jobb från ett reportage?

För att få en systematik i vår undersökning bestämde vi oss för att kartlägga hur Göteborgs stads hemlöshetsarbete ändrats över tid, från 2005 då den kritiska revisionsrapporten kom och fram till och med 2009. Alltså gå bakåt i tiden och jämföra kostnader, boendeformer och antal hemlösa, som indikationer på arbetets utveckling. Eftersom ”nothing talks like money”, framför allt inte skattepengar, började vi ganska tidigt att försöka kartlägga kostnader för de sociala boendelösningarna, men vi stötte snabbt på hinder (läs mer i kapitlet ”Material och metodanvändning”). Vi ville också se hur typer av boendena förändrats över tid, åt vilken trend utbyggnaden av sociala boenden rör sig. Sedan var en nyckelfråga att ta reda på hur många människor som befinner sig i den boendesociala miljön (alltså klienter) för att överhuvudtaget kunna se om dessa minskar eller inte (läs mer i kapitlet ”Material och metodanvändning”).

Antingen hade det blivit bättre eller sämre, alltså hade vi grovt två alternativa journalistiska presentationer framför oss efter granskningen: Göteborgs hemlöshetsarbete – en framgångssaga eller Göteborgs hemlöshetsarbete – ett luftslott. Slutresultatet blev mer åt den senare formuleringen.

För att få en första uppfattning om hela boendeverksamheten ville vi börja på en sorts mellannivå, med samordnare på Placeringskansliet och efter denna första intervju gick vi vidare med de namn vi fått där på personer med stor insyn och kunskap och sen rullade det bara på. Vi märkte snabbt att de flesta vi ringde tipsade om samma personer och även informatörer hänvisade till samma människor. Ett namn vi fick tidigt och som ständigt återkom var Per Holm. Han är väl den inom organisationen som är mest insatt i just vår fråga, då han jobbat med den länge och på flera plan. Först som socialsekreterare och senare som samordnare och planeringsledare. Vi intervjuade honom tidigt och han fortsatte att återkomma i nästan varje samtal vi gjorde med andra tjänstemän under hela arbetet. Fick vi ett namn mer än en gång så kontaktade vi denne.

Vårt tillvägagångssätt för att samla in material och få en systematik i vår granskning föll sig naturligt

efter ett tag. I början kändes det en smula övermäktigt och det verkade finnas en risk att arbetet blev helt enormt, just för att vi fick så många olika bud och besked från olika personer. Det slutade i princip med att vi systematiskt ringde alla personer vi fick tips om och ställde samma frågor, för att se vad de svarade. De delar av informationen vi fick från olika håll försökte vi så gott det gick att jämföra med varandra. Vi gick bakåt, gick runt, korsade siffror och frågade igen och igen och igen, ibland gav just det ihärdiga ringandet gång på gång resultat och vi fick fram siffror personerna tidigare sagt inte fanns.

Vi hade tre frågor som vi initialt ville få svar på:

Hur många hemlösa finns det i Göteborg i dag och hur många var de för fem år sedan?

Hur ser fördelningen av olika boenden ut i dag och hur såg det ut för fem år sedan?

Vad kostar de sociala boendelösningarna i dag och vad kostade de för fem år sedan?

Vi slussades runt mellan 36 olika personer utan att få något konkret svar på dessa frågor.

Vi har pratat med boendesekreterare på socialkontor i olika stadsdelar, med verksamhetschefer, handläggare, samordnare, planeringsledare, revisorer, statistiker, forskare, opinionsbildare i frågan, anställda på privata boenden, personer som befunnit/befinner sig i den sociala boendemiljön (klienter) samt med ansvarig politiker i Göteborg.

Material och metodanvändning

Det visade sig att det i mångt och mycket var omöjligt att jämföra hemlöshetsarbetet över tid eftersom man inom boendeverksamheten gjort många omorganisationer och räknade på olika sätt. Flerårsplaner saknades och för att klarlägga förhållanden fick vi av intervjuade veta att det bästa vore att prata med personer som var med förr och mindes hur det då hade sett ut. Dessutom saknades gammal, och inom vissa områden även ny, statistik. Detta kom därför att bli vårt gräv. Om det inte ens går att kartlägga ett problem, hur kan då Göteborgs stad veta att de jobbar på rätt sätt med frågan?

Vi har framförallt tränats i intervjuteknik, och det var oerhört bra att ha med en diktafon eftersom många av våra intervjuer sträckte sig över två timmar. Det blev många intervjuer eftersom det visade sig att vårt gräv handlade om avsaknad av dokument. Därför blev personers berättelser ännu viktigare för att belägga vissa förhållanden. Sedan kunde vi med någons uttalande fråga en annan som i sin tur bekräftade våra misstankar.

Vi fick begära ut och läsa många tjänsteutlåtanden, delårsrapporter, statistik och handlingsplaner, eftersom vi initialt inte visste vilka som skulle bli våra viktigaste och vi fick vara väl pålästa för att klara av intervjuer och verkligen ha på fötterna för att säga att Göteborgs Stads hemlöshetsarbete har stora brister.

När vi kände att vi hade koll på vad det var vi ville ifrågasätta och granska ordentligt tog vi kontakt med tidningen Faktum som är en aktör och debattör inom området. Vi ville vänta med dem för att inte färgas av deras agenda utan istället bekräfta våra egna misstankar. De kändes viktiga för att få veta vad som redan var "allmänt känt" och inte. Faktum försökte även hjälpa oss med att hitta case bland deras försäljare men det visade sig vara ganska svårt att få någon att ställa upp. Vår ambition var att varva flera personers berättelser om hur det är att befinna sig i stadens sociala boendeverksamhet men då några personer föll bort på vägen blev det i slutändan bara en huvudperson som fick stå för mänskliggörandet i examensarbetet. Honom hittade vi på egna vägar.

Kommunalrådet och ordförande i Sociala resursnämnden, Dario Espiga, kändes som självklar att intervjua när vi skulle utkräva ansvar. Detta eftersom han är ansvarig för hemlöshetsfrågan på kommunal nivå. Hemlöshetsfrågan är svår att granska då ingen egentligen skott sig på boendeverksamheten, allt är inte svart och vitt. Däremot så fanns det vissa frågor där vi behövde få ett svar. Exempelvis hur Göteborgs stad kan utvärdera arbetet och varför statistiken tillåts vara bristfällig.

Forskaren Cecilia Hansen Löfstrand var given att intervjua eftersom hon behandlar precis det vi ville

undersöka; hur Göteborg jobbat med frågan tidigare. Dock hade även hon en annan agenda som forskare och inte utifrån vad som journalistiskt är värt att presentera. Hon tyckte att det var intressant att undersöka varför man numera väljer att upphandla boenden och låter privata aktörer ta mer och mer plats inom den sociala boendeverksamheten i Göteborg. Detta tyckte vi som sagt var intressant i början av vårt arbete men vi övergav den tanken för att undvika ideologiska ställningstaganden. Cecilia Löfstrand ville helst inte figurera citerad i vår text, då hennes forskning kräver att hon inte får dåligt rykte hos stadens tjänstemän, precis de människor vi kritiserar och ifrågasätter. Men hon hjälpte till och bekräftade många av våra kritiska frågeställningar.

Källkritik gäller främst uttalanden om att det saknas dokument. Vi kan omöjligt veta om viss statistik eller utvärderingar finns, men vid de tillfällen då tillfrågade sagt att det vi efterfrågar inte finns har vi ringt och frågat igen och på annat håll. Eftersom ingen, inte ens högst ansvarige politikern, kan få fram utvärderingar eller tillförlitlig statistik så kan vi inte dra någon annan slutsats än att dessa inte finns. Man kan tycka att det borde gå att få svar på våra ganska grundläggande frågeställningar men som boendeverksamheten är organiserad i hela staden är detta så gott som omöjligt, och centrala uppgifter finns inte att tillgå.

Därför har vi helt enkelt fått låta intervjupersoners svar få vara vår beläggning ibland, exempelvis gällande att det bodde 72 personer på Meros (inte 1 som i statistiken). Det kan vi omöjligt kontrollera då det inte tycks ha skrivits ner någonstans när detta upptäcktes, däremot så har vi frågat flera personer om siffran och ingen bestrider det påståendet.

De etiska överväganden vi gjort har främst gällt anonymisering av Lukas, vi valde att göra det då han har ett ovanligt namn.

Vad gäller trovärdigheten i Lukas historia har vi bedömt den som hög då han berättade om sin resa genom Altbo för en av oss redan i höstas under andra omständigheter. Under intervjun till detta examensarbete så berättade han detaljerat om olika hem och rutiner, med koll på benämningar och termer som en utomstående inte rimligtvis känner till. Vi har kontrollerat att han bor där han uppger sig bo men vi har inte begärt fullmakt för att kontrollera hans akt hos socialtjänsten. Hade vi skrivit om ett missförhållande direkt kopplat till Lukas, till exempel övergrepp eller liknande på ett boende så hade vi naturligtvis gjort detta, men vi ansåg det inte nödvändigt i detta fall då det han berättar inte är särskilt kontroversiellt.

Vi valde även helt bort diskussionen om behandlingsmetoder och vad som var bra eller dåligt. Vi tar ingen ställning alls till HUR man bör jobba för att hjälpa en missbrukande hemlös, däremot försöker vi visa att Göteborgs stad inte heller ställer några frågor kring vilka metoder som lämpar sig bäst. Hade vi tagit upp den här frågan hade jobbet blivit helt annorlunda, med mycket mer input från forskning och mer ställningstagande från olika håll. Det passar inte ihop med den typen av granskning och undersökning vi bestämde oss för att göra, det hade gjort jobbet för spretigt.

I fall vi hade gjort om jobbet...

Det som hade kunnat göras annorlunda hade varit att tidigare fått grepp om kärnan i ämnet. Allting vi gjorde innan intervjun med Per Holm kändes i efterhand som ganska bortslösad tid, det enda det ledde till var en kontakt med en boendesekreterare i Lärjedalen, vilken i ärlighetens namn inte var särskilt viktig. Vi hade lätt kunnat prata med folk på någon annan stadsdels socialkontor, problemen finns överallt.

Dessutom tror vi också att det kanske går att räkna ut vad varje stadsdel gör av med på sociala boendelösningar per år. Vi har fått dokument från Härlanda som tydligt visar att de åtminstone där håller koll på sina kostnader lite mer detaljerat än vad Stadskansliet påstod gick att få tag. Frågan är om alla stadsdelar har lika mycket information att dela med sig av. Är det så skulle man kunna gå ut till alla och hämta in informationen och sammanställa den själv och sedan se vad som borde jobbas med, kostnadsmässigt. Vi valde att prioritera bort det då vi fick de första svaren från några stadsdelar såpass sent i arbetet. Vi skulle inte ha hunnit göra detta på den tid vi hade. Vi valde därför att lägga krut på de

andra frågorna som var obesvarade, på inrådan av forskaren Cecilia Löfstrand som bekräftade att det är extremt tidskrävande.

Något som är anmärkningsvärt är väl att ingen någonsin har sammanställt kostnaderna för den sociala boendeverksamheten, om vi måste göra det själva betyder det att ingen tidigare har varit intresserad av en liknande sammanställning, varken internt eller utomstående. Det är en viktig aspekt i sig att ingen tidigare brytt sig om att ställa frågorna vi ställer, när alla vi intervjuat har sagt att det vi undrar är högst relevant för de flesta instanser inom organisationen.

Vår tanke från början var också att ha med flera olika case, Lukas var egentligen den som skulle personifiera frågorna runt boendetrappans existens. Vi hade kontakt med en annan person som hade bott inom systemet länge och kunde svara på frågor om att bo mer långvarigt på de "lägre trappstegen". Här skulle vi ha mer närvaro, beskriva hur det såg ut på olika boenden och prata om hur det känns att bo länge. Tyvärr är det här inte personer som är lätta att övertala, de har liten tillit till media och trots att vi fick namn via tidningen Faktum, personer som brukade ställa upp för dem, sköts mötena hela tiden på framtiden, tills vi fick inse att vi var tvungna att ge upp.

Hade vi gjort om jobbet hade vi jagat på andra vägar också och inte tagit för givet att någon skulle ställa upp bara för att de sagt ja en gång över telefon.

Vi försökte också få följa med uppsökarenheten ut en kväll när de åker runt och kollar läget bland de som sover ute, de som Göteborgs stad anser vara hemlösa på riktigt. Inte heller det gick, de hade haft med sig journalister lite för ofta på senaste tiden, ansåg dem, och tackade nej. Däremot fick vi komma och träffa dem innan de åkte ut på kvällen och titta på hur det såg ut inne på ett härbärge, men endast på de våningar där ingen hemlös befann sig för närvarande. Det är i princip omöjligt att få personal att gå med på att man ska få träffa de boende, de är väldigt måna om sina boendes integritet och det här är inte heller människor man bara kan stövla fram till på stan och övertala att ställa upp. De har ofta ingen tillit alls till varken socialtjänst, media eller resten av samhället.

Lisa åkte ut till ett långtidsboende i Högsbo industriområde, delvis för att fotografera hur det såg ut, till presentationen. Där pratade hon med en ur personalen, som oroade sig över vad hennes ärende var, då en boende sett kameran och trott att hon var från Säpo. Uteslutet var alltså att få komma in och titta eller prata med någon.

Ett annat tips vi fick i början som vi valde bort efter intervjun med Per Holm var det här med ickeupphandlade boenden och hur man kommer undan att registrera köpen av dem. Ett sätt att ta reda på detta skulle kunna vara att begära ut dokument om biståndsbeviljande och leta reda på "beviljade hyreskostnader" som är orimligt höga. Det går dock inte att hitta alla köp där, eftersom alla hyror inte är orimligt höga, bor man bara några nätter på ett ickeupphandlat boende blir "hyreskostnaden" närmre en normal hyra och går inte att se vad det är. Att begära ut och gå igenom vartenda beviljande bistånd i Göteborg kändes oöverskådligt och orimligt på den tiden vi hade, det handlar för mycket om sekretess också.

Presentationsform

Vi valde att presentera vårt examensarbete som en lång sammanhållen text som varvar drabbade, tjänstemän, ansvarutkrävande och själva letandet efter siffror och statistik. Delvis för att Faktum visade intresse för eventuell publicering redan innan vi börjat skriva och även för att vi tyckte att det passade ämnet bäst. Det hade inte blivit bra med flera kortare artiklar, snarare tråkigt att läsa en caseberättelse helt separerad från den kommunala cirkusen vi såg i vår granskning.

Källförteckning

Muntliga källor (alfabetisk ordning)

Citerade:

Bernhardtz Marianne, planeringsledare Stadskansliet, 031-368 00 00 (Göteborgs stads växel), datum 14/4-10

Branegård Birgitta, planeringsledare Fastighetskontoret, 031-368 10 39, datum 12/4, 19/4, 27/4-10
Emanuelsson Carl-Olov, enhetschef Verksamhetsgemensamma enheten, Social resursförvaltning, 031-367 90 00 (Sociala resursförvaltningens växel), datum 19/4-10
Espiga Dario, ordförande Social Resursnämnd samt kommunalråd, 031-368 00 84, datum 27/4-10
Ewert Lutz, statistiker Göteborgs stad, 031-368 02 22, datum 13/4-10
Fredin Marco samordnare Stadskansliet, 031-368 00 77, datum 6/4, 19/4-10
Holm Per, handläggare Social resursförvaltning, 031-367 96 39, datum 30/3-10
Jansson Ingvar, ekonomifrågor Stadskansliet, 031-368 03 16, datum 26/3-10, 6/4-10
"Lukas", som egentligen heter någonting annat, datum 22/4-10
Östling Malin, verksamhetschef Boendeverksamheten, Social resursförvaltning, 031-367 90 07, datum 14/4-10

Icke citerade:

Björking Petterson Pia, samordnare på Placeringskansliet för SDF Bergsjön, Centrum, Härlanda, Linné-
staden, Majorna, 031-367 95 61, datum 24/3-10
Carlsson Anders, samordnare på Placeringskansliet för SDF Gunnared, Kortedala, Lärjedalen, 031-367
95 51, datum 24/3-10
Elsby Bengt, boendesekreterare Lärjedalen, 031-365 20 00 (växel, Lärjedalens socialkontor), datum
16/4-10
Hansen Löfstrand Cecilia, postdoktor Sociologiska institutionen, Göteborgs universitet, 031 786 47 66,
datum 20/4-10
Henriksson Eva, Stadsrevisionens förra revisionsdirektör, 031-368 07 00 (Stadsrevisionens växel)
datum 23/3-10
Kling Malin, chefredaktör Faktum, 031- 63 22 96, datum 15/4-10
Lisell Jens, presskontakt Göteborgs stad, 031 368 03 54, datum 19/4-10
Lindén Per, granskningsledare Stadsrevisionen, 0707-612081, datum 23/3-10
Magnusson Johan, boendesekreterare Lärjedalen, 031-365 20 00 (växel, Lärjedalens socialkontor),
datum 16/4-10
Moberg Ulla-Carin, presskontakt Sociala resursnämnden, 031-367 90 04, datum 29/3-10
Selander Kjell, samordnare på Placeringskansliet för SDF Backa, Biskopsgården, Kärra-Rödbo, Lundby,
Torslanda, Tuve-Säve, Örgryte, 031-367 95 52, datum 24/3-10
Steiner Thomas, boendesekreterare Lärjedalen, 031-365 22 52, datum 16/4-10

Mejlkontakt:

Borrman Stina, registrator Centrum, 031-365 70 23, datum 30/3-10
Eide Christina, enhetschef Fastighetskontoret, 031-368 10 43, datum 12/4-10
Göransson Irene, verksamhetschef Individ- och familjeomsorg Lundby, 031-366 74 98, datum 29/3-10
Lindgren Heidi, ekonom Härlanda, 031- 365 50 53, datum 1/4-10
Thimell Inger, verksamhetschef Individ- och familjeomsorg Majorna, 031 36 59076, datum 31/3-10
Thörn Catharina, forskare vid Institutionen för kulturvetenskaper, Göteborg universitet, 031-786 61
75, datum 31/3-10

Skriftliga källor (efter typ & datum)

Rapporter, tjänsteutlåtanden:

- Tjänsteutlåtande, Dnr 1121/01 (2001), Uppdragshandling för framtagandet av åtgärdsprogram för bättre samordning av kommunens insatser på det boendesociala området, Göteborgs Stadskansli
- Tjänsteutlåtande, Dnr 0787/02 (2002), Åtgärdsförslag för bättre samordning av kommunens insatser på det boendesociala området, Göteborgs Stadskansli
- Tjänsteutlåtande, Dnr 492/00 (2002), Förslag till handlingsplan: "Höjd kvalitet i arbetet för hemlösa i Göteborg, Göteborgs Stadskansli
- Tjänsteutlåtande, Dnr 400-0233/02 (2005), Delrapport av kommunfullmäktiges uppdrag "Åtgärder för bättre samordning av kommunens insatser på det boendesociala området", Göteborgs Fastighetskontor

- Tjänsteutlåtande, Dnr 0301/09 (2009), Nyproduktion av bostäder inom alternativboendet, Social resursförvaltning
- Revisionsrapport (2005), Granskning av sociala boendelösningar i Göteborgs Stad, Stadsrevisionen Göteborgs stad
- Rapport, Dnr 0196/07 (2007), Verksamhetsutveckling inom Altboendet - rapport och beslut om projektering, Social resursförvaltning
- Utvärdering, Birgitta Branegård, Mona Lödemel (2007), "Rätt boende till rätt pris", Göteborgs Fastighetskontor
- Grafik (2008) Utdrag ur kartläggning av boendesociala lösningar 2007 (GIS-karta), Fastighetskontoret/Stadsbyggnadskontoret samt Social resursförvaltning
- Rapport över personer som "bor fel" i Göteborg, (2009), Diagramrapport BoInvent 1, 2003-2009, Göteborgs Fastighetskontor
- Nationell kartläggning, Social Rapport 2006, Socialstyrelsen
- Kartläggning (2009), Boendelösningar för hemlösa personer - en kunskapsöversikt; En systematisk kartläggning av internationellt publicerade effektutvärderingar, Socialstyrelsen
- Kartläggning (2009), Tillfälliga lösningar för permanenta behov; Uppföljning av den sekundära bostadsmarknaden - kommunernas boendelösningar för hemlösa personer, Socialstyrelsen
- Publikation, (2010) En fast punkt - Vägledning om boendelösningar för hemlösa personer, Socialstyrelsen
- Nationell kartläggning, Social Rapport 2010, Socialstyrelsen

Journalistik: (efter datum)

- Göteborgs-Posten, ledare, "Slumbostäder till ockerpris, maj 2002
- Göteborgs-Posten, ledare, "Göran Johansson, har du gett upp?", februari 2004
- Göteborgs-Posten, "Vi har inte gett upp", Pelle Berglund & Owe Nilsson, februari 2004
- Metro Göteborg, "Hemlösa bor på hotell för 80 miljoner per år", augusti 2004
- Göteborgs-Posten, sektion Debatt, "Desperat förnekelse av de hemlösas situation i Göteborg", Malin Kling, mars 2006
- Göteborgs-Posten, sektion Debatt, "Forskarupprop: Ändras dagens bostadspolitik", april 2006
- Göteborgs-Posten, "Hemlöshet har många ansikten - Fastighetsägare väljer bort ungdomar och invandrare", Anne Johansson, september 2006
- Göteborgs-Posten, "Kommunalrådet vill ha nollvision - Göteborg har flest hemlösa i landet - men tror inte på tak-över-huvudet-garanti", Maria Sköld, februari 2007
- Göteborgs-Posten, "Alternativt boende i Göteborg" Karin Robach, maj 2007
- Göteborgs-Posten, "De värst utsatta ska inte lämnas åt sitt öde" Marie Kennedy, september 2007
- Göteborgs-Posten, "Göteborg skrotar boendetrappan - Bristen på bostadspolitik har kritiserats av flera forskare de senaste åren", Per Sydviik, oktober 2007
- Göteborgs-Posten, "Bostadsförmedling kan lagstadgas", Malin Clausson, november 2007
- Göteborgs-Posten, "De trängs på 20 kvm", Gunilla Grahn-Hinnfors, januari 2009
- Göteborgs-Posten, "Kritik mot hantering av barnen på Meros - Politikerna menar att de gjorde allt de kunde", Snezana Bozinovska, juni 2009
- Göteborgs-Posten, "Merosbarn fick inte rätt hjälp", Snezana Bozinovska, oktober 2009
- Dagens Nyheter, "Vi prövar en ny modell för att råda bot på hemlösheten", Ulf Kristersson, Marika Markovits, Hans Swärd, november 2009
- ETC Göteborg: "Ett helvete", februari 2010
- Göteborgs-Posten, "Oro för ett nytt Meros", Per Sydviik, mars 2010

Litteratur: (efter författare & alfabetisk ordning)

- Boverket (2010), Trösklar till bostadsmarknaden - om hemlöshet som ett bostadsmarknadsproblem
- Davidson, Bo & Patel, Runa (2003) Forskningsmetodikens grunder - Att planera, genomföra och rapportera en undersökning, Studentlitteratur
- Hanson, Nils (2009) Grävande journalistik, Ordfront
- Hansen Löfstrand, Cecilia & Nordfeldt, Marie (red.) (2007). Bostadslös! Lokal politik och praktik.

Malmö: Gleerups Utbildning AB

Hansen Lövstrand, Cecilia (2010) "Reforming the work to combat long-term homelessness in Sweden".

Acta Sociologica, Vol 53, Nr 1

Knutagård Marcus, (2009) Skälens fångar. Hemlöshetsarbetets organisering, kategoriseringar och förklaringar, Malmö: Égalité

Lövstrand, Cecilia (2005) Hemlöshetens politik - lokal policy och praktik. Malmö: Égalité

Olsson, Anders R (2006) Yttrandefrihet & tryckfrihet, handbok för journalister, Studentlitteratur

Thörn Catharina (2006) Att bo eller inte bo - Om satsningen "Bra boende" i stadsdelen Bergsjön i Göteborg och om strategier för att motverka hemlöshet, FoU i Väst, GR

Faksimil:

Figur "Boendekarriär" ur Lövstrand, Cecilia (2005) sid. 48, Hemlöshetens politik - lokal policy och praktik. Malmö: Égalité.

Arbetsfördelning

Vi kan i ärlighetens namn säga att vi gjort alla delar av examensarbetet tillsammans. Vi har båda varit på samtliga intervjuer förutom en (Lukas, som Maria-Pia skötte själv), vi har skrivit den journalistiska presentationen tillsammans och bearbetat materialet tillsammans. Att intervjua tillsammans har varit bra eftersom vi hela tiden har sett lite olika delar som mest viktiga och har kunnat koncentrera oss på våra egna följdfrågor utan att tappa greppet om de andra delarna i ämnet vi velat fråga om.

Vi har turats om när det gäller att ringa efter uppgifter samt vad gäller transkribering av längre intervjuer. Eftersom ämnet är stort och lätt kan te sig svårt att greppa kände vi att det var en nödvändighet att jobba tätt in på varandra, inte minst för att vi kände oss trygga med att den andre visste vad man själv höll på med då vi i stunder har letat i blindo efter siffror som visade sig inte finnas.

Målgrupp

Vi har inlett samtal med Faktum om publicering så då blir målgruppen personer som är intresserade av hemlöshets- och bostadspolitik. Det är nog också intressant för tjänstemän på Göteborgs stad, eller andra kommuner, för att se hur en stad kan närma sig frågan. Den genomsnittlige Göteborgaren helt enkelt, framförallt de som är intresserade av sociala frågor. Faktums publik är rätt bred och det märker man i tidningen, som de försöker blanda med både lättsamt material som inte handlar om bostadslöshet alls och politiska frågeställningar om deras hjärtefrågor.

Tack till...

Gustaf Görfelt, för uppmuntran, genömläsning, kaffe och värdefulla tips

Ulla Sättereie, för ovärderlig handledning med högt uppsatta mål och stenhårda krav på tidsplanering

Alla dem som medverkat och figurerar i arbetet, utan er hade det aldrig blivit någonting

Cecilia Hansen Lövstrand, för att ha tagit sig tid med oss trots föräldraledighet

Egg & milk, för fantastiska bagels och pastellfärgade flingor